

Predstavljen je celovit geografski pogled na zapleteno problematiko poplav in poplavnih območij v kontekstu medsebojno prepletanih naravno- in družbenogeografskih procesov, ki potekajo v konkretni pokrajini. S takšnim pristopom so poplave in poplavna območja obravnavani kot pomembne sestavine pokrajine, sestavni deli izjemno kompleksnih součinkovanj in povratnih učinkov. Te bi morale nujno poznati in v vsakdanjem življenju upoštevati zlasti pri načrtovanju posegov v prostor, ki si ga poplavne vode pogosto neusmiljeno prisvajajo.

Poplave močno posegajo v družbenogeografsko sfero pokrajine, človek pa se jim prilagaja na različne načine: v preteklosti se je poplavnim območjem izogibal, danes poselitev in druge človekove dejavnosti usmerja z različnimi normativnimi akti. Pregledu stanja na tem področju (tudi s primeri iz tujine) je posvečen prvi del knjige. V drugem delu je predstavljen geografski pogled na vzroke poplav in njihove značilnosti, ki mu sledi poglavje o poplavni ogroženosti Slovenije. S pomočjo različnih virov so avtorji izdelali zemljevid poplavne ogroženosti Slovenije, ki je pomembno orodje pri sprejemanju in izvajanju preventivnih ukrepov.

V najboljšejšem poglavju so po hidrogeografskem ključu, to je po porečjih večjih rek, predstavljena vsa pomembnejša poplavna območja v Sloveniji in njihove značilnosti. Posebna pozornost je namenjena opisu posledic poplav v preteklosti, varstvu pred poplavami, razmerju med naravo in družbo, ki se odraža pri poplavah, ter v tej luči možnim ukrepom za zmanjšanje poplavne ogroženosti. Uporabljeno je bilo bogato slikovno in kartografsko gradivo z dokumentarno vrednostjo, kar daje monografiji še večjo težo. Da bo zastavljena širina proučevane problematike popolna, so avtorji dodali krajše poglavje o poplavah, ki v svetu niti niso tako zelo redke, in nastanejo zaradi porušitev naravnih ali umetnih pregrad.

Avtorji so se pri nastajanju monografije v veliki meri opirali na enega največjih slovenskih geografskih projektov »Geografija poplavnih področij na Slovenskem«, ki ga je med letoma 1972 in 1985 vodil Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU. V okviru tega projekta je nastalo več študij, ki večinoma žal niso našle poti v praktično rabo.

Kaj podobnega se monografiji Geografski vidiki poplav v Sloveniji ne sme zgoditi, saj na pregled in strokoven ter hkrati preprost in praktičen način predstavlja poplavna območja v Sloveniji. Delo lahko brez zadrege vzamejo v roke ne le strokovnjaki, ki se ukvarjajo s preučevanjem naravnih nesreč, temveč tudi predstavniki civilne družbe in lokalne samouprave. Najnovejša spoznanja študije, vključno z zemljevidom poplavne ogroženosti, bi morala najti pot v vsako občino, zlasti k odgovornim za prostorsko planiranje in posege v prostor.

Iz monografije veje svež veter s področja preučevanja poplav, ki poudarja pomen geografije pri raziskovanju naravnih nesreč. Z delom se lahko geografija ponosno postavi ob bok drugim vedam, ki se ukvarjajo s tovrstno problematiko. Zaradi širine dela in njegove sporočilnosti se tudi hidrologom, vodarjem, gradbenikom in planerjem na monografiji Geografski vidiki poplav v Sloveniji ne bo nabiral prah, saj je delo pomemben in uporaben prispevek (geografije) k usmerjanju dejavnosti v prostor.

Če bo monografija tudi v širši družbi deležna pozornosti, kakršno si zasluži, se bodo naše dejavnosti smotrnejše in predvsem previdnejše umeščale na poplavna območja, korist od tega pa bomo imeli vsi, tako država, kot posamezniki. Tudi geografija kot znanost bo pridobila na ugledu.

Bojan Erhartič

Matija Zorn, Blaž Komac:
Zemeljski plazovi v Sloveniji
Georitem 8

Ljubljana 2008: Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Založba ZRC, 159 strani,
26 preglednic, 50 slik, ISBN 978-961-254-107-1

Zemeljski plazovi spadajo med pogostejše naravne nesreče v Sloveniji. Škoda, ki jo povzročajo, je običajno velika, njihova sanacija pa je praviloma zahtevna in dolgotrajna. V zadnjih desetletjih škoda zaradi zemeljskih plazov narašča in avtorja menita, da jo v veliki meri lahko pripisemo posledicam vdiranja

človeka na doslej neposeljena in neuporabljena območja, ki jih ogrožajo naravni procesi. Z zaskrbljenostjo ugotavljata, da pri načrtovanju rabe prostora v Sloveniji reliefa in geomorfni procesov, s tem pa tudi zemeljskih plazov, tako rekoč ne upoštevamo.

Knjiga je razdeljena na več krajših poglavij. V uvodu so nanizane različne definicije zemeljskih plazov, ki jim sledi izredno temeljit pregled pomembnejše geografske in ostale slovenske literature o pobočnih procesih. V nadaljevanju so naštetih vzroki za nastanek zemeljskih plazov, opisana je mehanika plazenja ter možne členitve zemeljskih plazov. Med vzroki za nastanek zdrsov so posebej izpostavljene padavine.

Razmere v Sloveniji so predstavljene z opisom nekaterih največjih zemeljskih plazov (na primer Slano blato, Stožje ter Macesnikov in Tratičnikov plaz) in najbolj plazovitih območij (Goriška brda, Haloze, vzhodno Posavsko hribovje), temu pa sledi poglavje s pregledom zakonodaje na področju naravnih nesreč v Sloveniji.

Najpomembnejši del knjige je poglavje z opisom metod za izdelavo zemljevidov plazovitosti oziroma ogroženosti pred zemeljskimi plazovi z različnimi metodami. V njem so tudi zemljevidi plazovitosti Slovenije, ki so bili narejeni v okviru geografskega informacijskega sistema z uporabo petindvajsetmetrskega digitalnega modela višin. Z zemljevidi plazovitosti je na hiter in učinkovit način mogoče določiti območja, za katera je bolje, da ostanejo brez posegov človeka oziroma za katera že v naprej vemo, da bo vsako poseganje vanje zahtevalo posebne gradbene in druge ukrepe. Seveda gre za zemljevide v majhnem merilu, ki prikazujejo plazovitost oziroma možnost proženja zemeljskih plazov v merilu države oziroma v merilu njenih makro in submakroregij. Za njihovo izdelavo sta avtorja uporabila najbolj natančne podatke, ki obstajajo na državni ravni. Prepričana sta, da je z obstoječimi podatki težko izdelati natančnejše zemljevide, lahko pa z uporabo drugih metod ali dodajanjem drugih vplivnih dejavnikov še dodatno bogatimo oziroma preverjamo znanje o plazovitih območjih v Sloveniji. Zemljevidi so uporabni za načrtovanje rabe prostora na državni in regionalni ravni, za uporabnost na lokalni ravni pa bi za njihovo izdelavo potrebovali natančnejše vhodne podatke, ki pa na ravni države žal še ne obstajajo. So pa metode, ki sta jih uporabila, ob ustreznih vhodnih podatkih primerne tudi za modeliranje plazovitosti na lokalni ravni.

V knjigi so predstavljene deterministične, statistične in probabilistične metode ter zemljevidi plazovitosti Slovenije, ki so bili izdelani z njimi. Plazovitost je predstavljena tudi po slovenski geografski regionalizaciji, ki jo je izdelal Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, ter po občinah.

Z geomorfološkega vidika je še posebej zanimivo in pomembno zadnje poglavje, ki govori o zemeljskih plazovih kot oblikovalcih reliefa. Avtorja menita, da so v nekaterih pokrajinah zemeljski plazovi tako pomemben reliefni dejavnik, da lahko govorimo o plazovnih pokrajinah.

Ob podnebnih spremembah, ki bodo domnevno tudi pri nas povečale pogostnost in intenzivnost naravnih nesreč, sta avtorja znova prišla do spoznanja, da je preventiva boljša kot odstranjevanje posledic. Prav preventivi je namenjena ta knjiga, zlasti njeni zemljevidi plazovitosti Slovenije. Delo sta namenila predvsem načrtovalcem rabe prostora in drugim uporabnikom prostora, poglobljanju študija fizične geografije, uporabno pa je tudi širše v geografiji in sorodnih vedah.

Mauro Hrvatin

Renato Vidrih:

Potresna dejavnost Zgornjega Posočja

Ljubljana 2008: Agencija Republike Slovenija za okolje, Urad za seizmologijo in geologijo, 509 strani, ISBN 978-961-6024-40-2

Ob deseti obletnici potresa, ki je 12. aprila 1998 prizadel Posočje, je izšla knjiga, ki celovito predstavlja ta pojav in njegove posledice, obenem pa obravnava tudi potres, ki je isto območje prizadel leta 2004.

Kot pove že naslov knjige, pa njen namen ni samo poročanje o teh dveh pojavih, temveč celovit prikaz potresne dejavnosti. Knjiga je zato zasnovana kot znanstvena monografija: poglavju z opisom vseh pomembnejših potresov od 14. stoletja dalje sledi opis teoretična izhodišč za preučevanje potresov s poudarkom na opisu geološke sestave. Posebej je zanimivo poglavje o spremembah v naravi ob potresu. Njegovo vsebino deloma že poznamo iz člankov, ki jih je avtor že objavil, kljub temu pa je treba pripomniti, da je bil v slovenskem prostoru prvi, ki je celovito opozoril na ta problem.

Najpomembnejši del knjige je opis naravnih in družbenih posledic omenjenih potresov, h kateremu spada tudi opis izboljšanja seizmološke mreže v Republiki Sloveniji.

Knjiga je bogato ilustrirana, saj ima skoraj 250 slik, in opremljena s preglednicami, ki prikazujejo natančne podatke o potresih v Zgornjem Posočju med letoma 1998 in 2007.

Gre za temeljno delo o tej problematiki, ki mu do popolnega prikaza tematike manjka le navedba vsaj kakšnega geografskega vira o obravnavani problematiki, pri izdelavi pa bi bilo treba bolj paziti pri obdelavi nekaterih fotografij. Pohvalno je, da besedilo vzporedno teče v slovenskem in angleškem jeziku – knjiga bo tudi zaradi tega nedvomno utemeljeno pridobila širok krog uporabnikov.

Blaž Komac

Mihael Brenčič, Walter Polntig:

Podzemne vode Karavank – Skrito bogastvo

Ljubljana, Graz 2008: Geološki zavod Slovenije, Joanneum Research Forschungsgesellschaft, 143 strani, ISBN 978-3-85333-152-1, 978-961-6498-13-5

Geološki zavod je v sodelovanju z raziskovalno ustanovo iz Gradca izdal knjigo, ki je sad dolgoletnega skupnega raziskovanja, in v kateri so predstavljene hidrogeološke razmere v Karavankah s poudarkom na uporabnem vidiku – opisu izvirov.

V uvodnem delu so predstavljene geološke razmere po stratigrafskem ključu, ki je za običajno izobraženega bralca sicer nekoliko manj razumljiv od litološkega ali regionalnega ključa. Kljub temu pa že v tem delu lahko zaslutimo, da najpomembnejši del knjige niso podatki o geološki sestavi sami po sebi, ampak da gre za njihov hidrogeografski vidik. Temu sledi poglavje o podnebnih razmerah, ki seveda prav tako vplivajo na hidrogeografske razmere oziroma vodno bilanco. V osrednjem poglavju so